

LEGITYMACJE I ZAŚWIADCZENIA PRZEWODNICKIE

Tuż po zakończeniu drugiej wojny światowej przewodnictwo wycieczkowe nie wymagało żadnych uprawnień, za wyjątkiem terenu przygranicznego. Jedynym organem kontrolującym zaświadczenia wystawiane przez komisariaty milicji dla wycieczek udających się w góry byli żołnierze WOP. Zachowały się różnego rodzaju zaświadczenia i przepustki dla przewodników z tego okresu.

Nie udało się dotrzeć do żadnych tekstów zarządzeń regulujących sprawę przewodnickie z lat 1950–1960. Wiadomo tylko, że „Pismo Okólne nr 9” wydane przez Zarząd Główny PTTK z dnia 10.08.1953 r. zawierało cennik usług przewodnickich. Od 01.04.1957 roku działała Podkomisja Przewodnictwa przy Komisji Turystyki Górskiej ZG PTTK. Opracowano m.in. jednolity program szkoleń przewodnickich i wydano skrypty szkoleniowe.¹ Uchwała Prezydium ZG PTTK w sprawie wynagrodzenia przewodników z dnia 08.10.1958 roku podawałaienne stawki przewodnickie. Pierwsze legitymacje dla przewodników sudeckich, w formie kartonika o wymiarach 105 x 77 mm, były wkładką do legitymacji członkowskiej PTTK. Uprawniały do prowadzenia wycieczek górskich pieszych i narciarskich na obszarze Sudetów oraz noszenia odznaki „Przewodnik Sudecki PTTK”. Podawały też klasę przewodnicką. Legitymacje wymagały przedłużenia co rok.

Kolejnym uregulowaniem spraw przewodnickich było Zarządzenie Przewodniczącego Głównego Komitetu Kultury Fizycznej i Turystyki nr 173 z dnia 22 listopada 1960 roku w sprawie wykonywania funkcji przewodnika turystycznego. Szkoleniem zajmowało się PTTK a uprawnienia wydawały Wojewódzkie i Miejskie Komitety Kultury Fizycznej i Turystyki, które prowadziły też egzaminy teoretyczne. W latach 1960-1961 przewodnicy byli zobowiązani do uzyskania uprawnień państwowych.² Pierwsze legitymacje sygnowane przez Wojewódzki Komitet Kultury Fizycznej i Turystyki we Wrocławiu posiadają datę wydania 01.09.1961 rok. Po wymianie uprawnień w 1962 roku na Dolnym Śląsku było 108 przewodników sudeckich. W zbiorach Oddziału zachowały się cztery „legitymacje przewodnika górskiego PTTK” z roku 1960, wydane przez PTTK-KTG ZG w Krakowie, a potwierdzone przez KTG i Wojewódzki Komitet Kultury Fizycznej we Wrocławiu. Legitymacje wystawiono na nazwiska: Janusz Januszewski, Tadeusz Pelczarski i Adam Rozenbuch. Numeracja legitymacji była czterocyfrowa, np. 2015 wystawiona na nazwisko Henryka Czyża. Potwierdzania ważności legitymacji należało dokonywać co pół roku w rodzimym Oddziale PTTK, co wiązało się z troską o

¹ Wierchy – 1958, str. 238-239

² Czesław Cetniewski – Między Śnieżką a Wrocławiem, w: Przewodnictwo Turystyczne w Polsce, ZG PTTK, 1986, str. 91.

przestrzeganie przepisów granicznych, związanych z obszarem konwencji turystycznej w Czechosłowacji.

W 1961 weszły w życie nowe "Legitymacje Przewodnika Turystycznego" z orzełkiem, wydawane przez Wojewódzki Komitet Kultury Fizycznej i Turystyki we Wrocławiu. Numeracja składała się z liczby porządkowej łamanej przez litery WR, np. 28/Wr wystawiona na nazwisko Sroga Teresa z Karpacza. W pierwszych latach 60-tych wprowadzono w legitymacjach numerację otrzymywanych „blach” przewodnickich. Legitymacje przedłużane były co rok przez WKKFiT Wrocław. W latach 1961-1966 wpisywano uprawnienia przewodnika sudeckiego, a w latach 1967-1968 wpisywano „przewodnik terenowo-górski” na teren "Sudetów Zachodnich", natomiast od roku 1969 uprawnienia na teren Sudetów.

Po utworzeniu Województwa Jeleniogórskiego w roku 1975 nastąpiła kolejna wymiana legitymacji przewodnickich. Przez lata 1974 i 1975 przewodnicy posługiwali się „Legitymacją Tymczasową” - kartonikiem o wymiarach 105 x 75 mm, podającą klasę, uprawnienia przewodnika turystycznego górskiego sudeckiego i czterocyfrowy numer kolejny – opieczętowaną pieczęcią Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu. Gremialnej wymiany legitymacji dokonano 2 stycznia 1977 roku, wprowadzając numerację składającą się z dwóch członów: z numeru porządkowego i roku uzyskania uprawnień, np. 104-68. Wystawcą legitymacji był Wydział Kultury Fizycznej i Turystyki w Jeleniej Górze. Legitymacja wprowadziła uprawnienia i prawo noszenia odznaki „przewodnika górskiego-sudeckiego”, a obszar uprawnień obejmował Sudety.

Po rozwiązaniu Województwa Jeleniogórskiego w roku 1990, absolwenci nowych kursów przewodnickich otrzymywali „Legitymacje Przewodnika Turystycznego PTTK” na obszar Sudetów, wydawane na formularzach PTTK przez Oddziały organizujące szkolenia oraz uprawnienia pilota wycieczek zagranicznych sygnowane przez Urząd Kultury Fizycznej i Turystyki w Warszawie.

W roku 1999 weszła w życie Ustawa o usługach turystycznych, cedując na Wojewodów wydawanie upoważnień do przeprowadzania szkolenia przewodników, przeprowadzania egzaminów i wydawania legitymacji. Ustawa wprowadziła obowiązek złożenia przez dotychczasowych przewodników wniosku o potwierdzenie posiadanych uprawnień oraz ich udokumentowanie. Wprowadzono uprawnienia na obszar „Sudetów Wschodnich” oraz „Sudetów Zachodnich”, dzieląc Sudety tak niefortunnie, że „zapomniano” o Kotlinie Kamiennogórskiej, co naprawiono dopiero w kolejnej nowelizacji. Nowa „Legitymacja Przewodnika Górskiego” jest uprawnieniem państwowym przewodnika górskiego sudeckiego z obszarem uprawnień na Sudety.

Numeracja składa się z numeru porządkowego łamanego przez symbol literowy i przez rok wydania uprawnień, np. 378/LG/2000. Legitymacja nie posiada rubryk na przedłużenie ważności. Uzupełnieniem legitymacji jest identyfikator z podaną datą ważności uzależnioną od ważności badań lekarskich.

Natomiast odznaka „Przewodnik Sudecki” została zgłoszona przez ZG PTTK do Urzędu Patentowego w dniu jako znak towarowy PTTK pod nr R-88365. W myśl Uchwały nr 161/XIV/ 01 ZG PTTK z dnia 17.03.2001 - roku odznakę „Przewodnik Sudecki” może nosić wyłącznie członek PTTK.

Opr. Andrzej Mateusiak